

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Запорізького апеляційного суду

19.12.2023

м. Запоріжжя, 2023

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 19.12.2023 групою НПМ здійснено відвідування Запорізького апеляційного суду (далі- Апеляційний суд).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Волков Михайло Валерійович, представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Запорізькій області – керівник групи;

Андрущенко Олеся Вікторівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Запорізькій області;

Бізденежний Сергій Романович, представник громадської організації;

Микитенко Володимир Дмитрович, представник громадської організації.

Під час відвідування були присутні:

керівник апарату – ██████████;

начальник відділу матеріально-технічного та господарського забезпечення – ██████████.

Апеляційний суд розміщується за адресою: проспект Соборний 162, місто Запоріжжя, Запорізька область, 69000.

Апеляційний суд розташований в орендованій п'яти поверховій будівлі, яка має прилеглу територію. У будівлі розташовано два входи – основний (центральний) та службовий (конвойний). Під час обстрілу центральної частини міста вибуховою хвилею було пошкоджено фасадну частину будівлі, вибиті вікна, знищено повністю вивіску з написом Апеляційного суду (фото 1). Охорона приміщення суду та пропускний режим здійснюється працівниками територіального підрозділу Служби судової охорони України.

На виконання вимог щодо надійного забезпечення безпеки усіх учасників судового процесу, підтримання громадського порядку в суді, працівники судової охорони здійснюють перевірку документів відвідувачів, візуальний огляд вмісту валіз, сумок, портфелів тощо в частині можливої наявності в них заборонених для проношення предметів. Наявний також пропускний режим для людей з інвалідністю (фото 2).

У приміщеннях суду на першому та другому поверсі забезпечено вільний доступ до питної води (фото 12), наявні декілька інформаційних стендів з інформацією про графік прийому громадян, телефони гарячих ліній, надання безоплатної правової допомоги, правила та обов'язки учасників судових засідань, розклад судових справ, порядок звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (фото 3).

Канцелярії суду з кримінальних та цивільних справ, у яких приймаються судові справи і кореспонденція та видаються копії процесуальних документів, розташовані на першому поверсі будівлі.

Зали для судових засідань розташовані на першому та другому поверхах.

Для здійснення правосуддя у суді облаштовано 3 зали судових засідань для розгляду кримінальних справ, які знаходяться на першому та другому поверсі також є зали для проведення відео-конференцій.

У залах судових засідань для розгляду кримінальних справ обладнано стаціонарною кабіною для розміщення підсудних, яке виготовлено з органічного скла з дотриманням вимог ДБН В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди». Зали судового засідання обладнані необхідною технікою та технічними засобами фіксування судового процесу з можливістю відеозапису судового засідання (фото 4, 9).

Маршрут конвоювання в зали судових засідань здійснюється окремими для сторонніх осіб коридорами. Усі двері приміщень, що розташовані на маршруті конвоювання, обладнуються замковими пристроями або засовами для зачинення на час конвоювання та тривожними кнопками.

У суді наявні три камери для тримання підсудних. Кожна камера обладнана лавами для сидіння, які надійно закріплені. Камери обладнано металевими дверима з накладними замками, зовнішніми запорами та оглядовими вікнами (фото 7).

Конвоювання обвинувачених (підсудних), засуджених із установ попереднього ув'язнення до Апеляційного суду та охорона їх під час судових засідань, а також конвоювання їх у зворотному напрямку здійснюється військовими частинами та підрозділами Національної гвардії України (ВЧ 3026). Обладнано заїзд конвойного автомобіля для посадки (висадки) обвинувачених огорожею.

Також групою НПМ відмічено належним чином облаштоване - приміщення особового складу варті, а саме:

- наявний окремий санвузол для підсудних (засуджених), який обладнано умивальником, туалетом та урною для сміття відповідно до п. 11.5 ДБН;
- наявний кулер з питною водою згідно з п. 6.5.3. ДБН;
- наявний куточок для перебування службової собаки.

Зали судових засідань обладнані пристроями сигнально-переговорної системи зв'язку з приміщенням конвою також кнопками тривожної сигналізації по маршруту конвоювання відповідно п. 13 і 15 Інструкції № 613/785/5/30/29/67/68 та вимог підпунктом 7.1.10 ДБН В 2.2 2.6:2010.

Вікна залів судових засідань укріплені металевими ґратами. Зали судових засідань забезпечені бактерицидними (кварцовими) лампами.

В день відвідування групою НПМ затримані, взяті під варту, засуджені, адмінарештовані до суду не доставлялися.

Група НПМ безперешкодно оглянула службові кабінети, ознайомила з документацією.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права осіб на гідні умови тримання (ст. 28 Конституції України, ст. 25 Загальної декларації прав людини, Державні будівельні норми України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди», затверджені наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 17.05.2010 № 175 (далі - ДБН).

1. Вимогами п. 6.5.2. ДБН передбачено, що в кожному приміщенні суду камери для підсудних (засуджених) слід передбачати виходячи з розрахунку три камери на кожну залу судових засідань для розгляду кримінальних справ. Тобто, в суді, де розташовано 3 зали судових засідань для розгляду кримінальних справ, має бути обладнано 9 камер. Натомість в суді розташовано лише 3 камери (фото 7) для тримання підсудних (засуджених), що порушує вимоги роздільного розміщення чоловіків та жінок, дорослих та неповнолітніх, а також ізольованого тримання осіб, котрим заборонено спілкування між собою.

Вказані вище порушення є приводом до подання чергових заяв проти України до Європейського суду з прав людини.

Так, у справі «Ярослав Білоусов проти Росії» (Yaroslav Belousov v. Russia) (заява № 2653/13 і 60980/14 від 4 жовтня 2016 р.) заявник утримувався у суді в тісній кабіні разом з іншими підсудними.

За цих підстав Європейський суд з прав людини постановив, що у зв'язку з неналежними умовами утримання в суді порушено статтю 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та призначено виплати значних сум коштів в якості моральної компенсації.

Порушення права осіб на рівний доступ до правосуддя (ст. 9, 13 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю та ст. 21 Конституції України).

2. Зали судових засідань розміщені на 2-му поверху будівлі суду. Підйом на поверхи здійснюється бетонними сходами, а тому особи з числа маломобільних груп населення не в змозі без сторонньої допомоги потрапити до залів судових засідань (фото 6).

Працівники суду усно пояснювали, що у разі необхідності, особи з інвалідністю можуть скористатись кнопкою виклику працівників судової охорони. В подальшому, особу з інвалідністю за допомогою працівників суду супроводжують до відповідного приміщення суду, за потреби, працівники канцелярії особисто приймають документи маломобільних груп населення.

Порушення права на забезпечення безпеки у суді.

3. Встановлено факт порушення вимог п. 14 Інструкції. Для заїзду спеціального автотранспорту варті та посадки (висадки) обвинувачених (підсудних), засуджених обладнується бокс (з урахуванням існуючих технічних характеристик). Бокс для заїзду спеціального конвойного автомобіля відсутній. Також, Інструкцією передбачено, що при неможливості обладнання боксу

обладнується огорожена стоянка для спеціального автотранспорту варті біля зовнішнього спеціального входу та забезпечується вільний під'їзд до неї. У суді обладнана огорожена стоянка, однак, на стоянці також розміщені місця для паркування транспортних засобів працівників суду. Таким чином, порушується принцип ізоляції конвоювання, в результаті чого, такі обставини можуть призвести до виникнення надзвичайних подій, що в свою чергу є порушенням права на забезпечення безпеки в суді (фото 5).

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Запорізькому апеляційному суду:

1.1. забезпечити ізоляційний маршрут з конвойного автомобіля підсудних (засуджених) до камер;

1.2. збільшити кількість камер для підсудних згідно вимогам ДБН для роздільного тримання чоловіків та жінок, неповнолітніх та людей, котрим заборонено спілкування між собою.

Додаток: фотоматеріали на 6 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ

**Представник Уповноваженого
Верховної Ради України з прав
людини у Запорізькій області**

Михайло ВОЛКОВ

Фотоматеріали

Фото 1

Фото 2

Фото 3

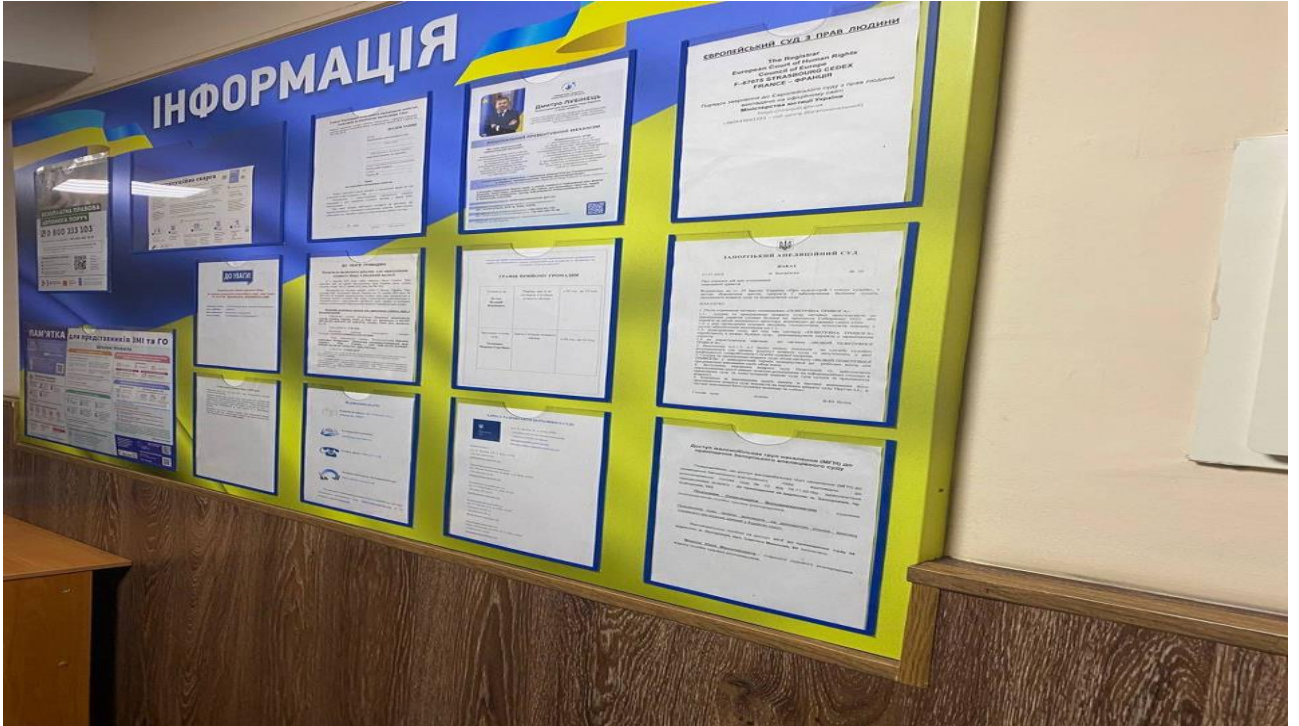

Фото 4

Фото 5

Фото 6

Фото 7

Фото 8

Фото 9

Фото 10

Фото 11

Фото 12

